

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 90 K, na 1/2 strani 60 K, na 1/3 strani 30 K, na 1/4 strani 15 K in na 1/12 strani 8 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta. Vsaka vrsta v »Malih naznanilih« stane 30 h.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 7. V Ljubljani, 15. aprila 1917. Letnik XXXIV.

Obseg: Naznanilo kmetovalcem. — Velika važnost letošnjega pomladanskega obdelovanja. — Nove cene za govejo živino. — Pomladansko gnojenje s kalijevim umetnimi gnojili. — Vpeljava novih rastlin. — Zatiranje trsne plesnobe z natrijevim tiosulfatom in salojidnom. — O rabi fenolftalejinovega reagenčnega popirja pri napravi trsnega škropiva. — Vojne narredbe. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmet. družbe. — **Inserati.**

50 vagonov semenskega krompirja

je kupila na Ogrskem in takoj plačala že meseca oktobra 1916 c. kr. kmetijska družba kranjska, in sicer visoko nad maksimalno ceno. Od takrat naprej se neprestano vrše pogajanja, da družba sme oddajati ta krompir čez maksimalno ceno, kar je sedaj končno dovoljeno, in da se dovoli izvoz krompirja z Ogrskega na Kranjsko. Tega izvoznega dovoljenja se doslej še ni dalo izposlovati, tudi ni veliko upanja ga dobiti, toda zadeva bo te dni rešena v enem ali drugem zmislu, in če bo ugodno rešena, bo prišel semenski krompir šele okoli 1. maja t. l. v Ljubljano. To ni prepozno, kajti krompir se lahko s pridom sadi še celo prvo polovico meseca maja in v tem času sajen dohiti poprej sajenega. Če kmetijska družba dobi ta semenski krompir, bo prišel natresen v vagone; ker pa ona nima delovnih sil in časa, ga v vreče polniti in nadrobno oddajati, izvzemši določeno množino v Ljubljani, zato ga bo hitro razpošiljala le v celih vagonih in je torej oddajo že sedaj za vsak slučaj organizirati. V slučaju, če družba dobi ta krompir, česar se pa nič posebno ne nadeja, naj se takoj in že sedaj zglase tiste podružnice, zadruga, županstva itd., ki so pripravljena prevzeti cele vagone semenskega krompirja, in sicer s pogojem, da imajo družbene podružnice in družbeni udje prednost, se vrhutega z naročilom vred pravoveljavno zavežejo doposlani krompir prevzeti po teži, ki se dožene na prejemni železniški postaji in da ne ugovarjajo proti prstenemu in deloma ranjenemu krompirju, kajti pri toliki množini je izključeno, da bi tisti veleposestnik, ki je krompir družbi prodal, ga pustil z roko prebirati, ampak ga mora nakladati le z lopatami naravnost iz s prstjo pokritih jam. Cena krompirju bo okoli 30 K za 100 kg iz postaje v Ljubljani.

C. kr. kmetijska družba kranjska v Ljubljani.

Velika važnost letošnjega dobrega pomladanskega obdelovanja!

Doba grozne svetovne vojne sega že v konec tretjega leta; vsa znamenja kažejo, da je orjaški boj na višku in da se vojna v kratkem času odloči in konča. Silni napor, ki bo storil konec vojni, bo zastavljen bodoče mesece, in če naj nas privedejo sedanjí krasni uspehi do končne slavne zmage, ne sme odnehati od svojih do skrajnosti napetih sil niti en činitelj, v čegar rokah je usoda našega cesarstva.

V sedanjí vojni ne odloči samo vojaška sila, ampak v isti meri, če morda ne še v večji, gospo-

darska žilavost države, ki jo je največ iskati v sedanjih razmerah v kmetijskem pridelovanju. Vojak in kmetovalec torej stojita takorekoč oba v fronti; zato sta ona dva tista, ki odločita zmago in konec vojne.

Naš kmet, in prav posebno starejši kmetovalci, ženske in mladina, so doslej spolnili v čudoviti meri svojo dolžnost in pri zadnjem naporu, ki se sedaj od njih zahteva, ne sme nihče odnehati ali celo omagati, temveč mora dati od svojih duševnih in telesnih sil notri do skrajnosti vsakdo kolikor le zmora, da se vzdrži zadostno kmetijsko pridelovanje v prid boreči se armadi, vsem drugim slojem in nič manj v prid kmetovalcem samim. Edino lakota bi nam mogla iztrgati iz rok

težko priborene zmage, a to je izključeno, če kmetovalci to pomlad vestno izvrše svojo dolžnost.

Od letošnjega pridelka naše zemlje zavisi zmaga ter naša bodoča usoda in to tudi ne glede na skorajšnji mir, kajti s pridelki letošnje letine nam bo šlo za prehrano še bolj tesno, kakor z lanskimi, ker zaloge so še bolj izčrpane in vsled slabjšega obdelovanja in gnojenja polj, čemur se v sedanjih razmerah ni ogniti, ne smemo računati letos na obilo in bogato žetev.

Največja napaka bi pa bila, če bi se kmet, ozlovoljen po sicer potrebnih naredbah, ki globoko posegajo v njegove državljanske svoboščine in ki so bile, žal, prevečkrat napačno izvršene, ali če bi bil užaljen vsled neupravičenih napadov in preganjanj, pričel kujati! Vse, kar ni bilo prav, so zagrešili krogi, ki kmetijskega dela dovolj ne razumevajo; bodimo pa pravični, tudi kmetovalci sami, ki si že pred vojno s svojo nebriznostjo niso pridobili tiste veljave in tistega vpliva, ki jim po vsej pravici gre, in so zato med vojno zavladali nad kmetovalci skoraj sami nestrokovnjaki. Pustimo v nemar vse krivice; tolažimo se, da pride svojčas do obračuna, a zaenkrat ne imejmo drugega pred očmi, kakor edinole dobrobit in bodočnost naše lepe domovine! Do zadnjega delozmožnega pripadnika kmetijskega stanu, naj vsakdo stori v polni meri svojo dolžnost do skrajnosti in le en klic naj vse kmetovalce brez izjeme vodi: „Vsi vun na polje, kar je sposobnih za delo, da s plugom in z orodjem pomagajo premagati zlobne nakane naših sovražnikov!“

Za pridelke letošnje letine so že sedaj zagotovljene znatno boljše cene; istotako se vse tako preuredi, da ne bo več prejšnjih krivic.

Poglavitno naše krušno žito je ozimno; to je že v zemlji, zato nam ni več zanj skrbeti. Sedaj pomladi prihajata v poštevek jara pšenica in rž, ki pa pri nas nista posebne važnosti in se zato gre sedaj pomladi glede žita največ le še za ječmen in oves. Sejte tega jarega žita kolikor vam razmere pripuščajo in če so bile v zadnjih dneh oblasti vsled nujnih potreb prisiljene odvzeti še nekaj semenskega jarega žita, se bo vsled tega z jarim žitom obdelano polje seveda moralo nekoliko skrciti, a zato bo pridobljen prostor za druge velevažne pridelke, kakor za krompir, turščico itd. Pokladajte največjo važnost na zadosten pridelek krompirja, ki po skušnji zadnjega časa največ zaleže za splošno prehrano; posadite med krompir in turščico toliko fižola, kolikor ga pri umnem ravnanju le gre; nasadite veliko zelja, ki je istotako važno živilo za zimo; ne zamudite sejati veliko prosa v svrhu izdelovanja dragocene in redilne kaše; prav posebno izkoristite ugodne naše podnebne razmere, ki nam dopuščajo dobivati na naših njivah dvakratni pridelek, namreč s setvijo strniščne ajde in strniščne repe, ki je letos toliko zalegla, da se tega malokdo zaveda. Brez živinoreje ni poljedelstva; zato tudi nanjo ni pozabiti in je z vso marljivostjo poskrbeti za zadostno krmo. Sadite krmsko peso, sejte med žito po možnosti veliko korenja in če travnikov že ne morete pognojiti, pa jih vsaj prebranjajte, kajti pomladi prevlečeni travniki dajo veliko več in boljšega sena.

Nove cene za govejo živino.

Z ozirom na odlok c. kr. kmetijskega ministrstva z dne 12. marca 1917, je izdala c. kr. deželna vlada

v Ljubljani dne 19. marca 1917 naredbo glede najvišjih cen za klavno goved (glej 6. štev. „Kmetovalca“ t. l.). S to naredbo so bile dosedaj veljavne najvišje cene za klavno goved nekaj zvišane, in sicer tako, da je najvišja cena za I. kakovost pri volih K 3'50, za II. kakovost K 3'—, za III. K 2'50 kg žive teže. Za krave I. kakovosti K 3'10, II. K 2'70, III. K 2'30 kg žive teže. Za telice in bike I. kakovosti K 3'30, II. K 3'—, III. K 2'40 kg žive teže. Za medlo, mršavo živino pa so najvišje cene K 1'80 za kg žive teže.

C. kr. kmetijsko ministrstvo je izdalo tudi natančen predpis, kako se ima kakovost posameznih vrst živine oceniti ter je izreklo v svojem odloku z dne 12. marca t. l., da mora dati živina I. kakovosti najmanj 50% mesa od žive teže. Izrecno pravi c. kr. kmet. ministrstvo, da, kakor skušnja uči, sedaj živine I. kakovosti skoraj ni več najti ter jo je dobiti le v obratih poljedelskih industrij, t. j. pri cukrarnah, pivovarnah itd. Naravnost slučaj pa je, ako se dobi živina I. kakovosti pri navadnih kmečkih gospodarstvih. C. kr. kmet. min. pravi v svojem imenovanem odloku tudi, da se kot živina I. vrste, oz. kakovosti ne more smatrati razmehoma najboljša živina, ki se najde v deželi, nego da je treba I. kakovost absolutno dognati.

Kot živino II. kakovosti smatrati je živino, ki je dobro spitana in zelo mesnata.

Kot živino III. kakovosti smatrati je živino, ki je naravno rejena, čeprav ne posebno debela, vendar pa še mesnata.

Kot medlo, mršavo živino pa je smatrati vidno skumrano živino, ki se sploh ne more imenovati klavna.

To kvalifikacijo je izdalo c. kr. kmet. ministrstvo ter je torej od ministrstva predpisana. Zgoraj imenovane cene so v zmislu imenovanega ministrskega odloka smatrati kot najvišje cene; višje se živila sploh ne sme plačevati ter bi bilo to kaznjivo.

„Kranjska deželna poslovalnica za dobavo klavne živine“ pa je v prid živinorejcem na Kranjskem napravila pri II. kakovosti, torej pri res lepi živini še dve stopnji glede cen zato, da pride tem več živine lahko pod II. kakovost, namesto da bi ostala pod III. Vole II. vrste a) se torej plačuje po K 3'—, II. vrste b) K 2'75; krave II. vrste a) se plačuje po K 2'70, II. vrste b) K 2'50; telice in bike II. vrste a) K 2'85, II. vrste b) K 2'60 za kg žive teže. Kot II. vrsto a) je smatrati dobro spitano živino, ki dá 46—48% mesa od žive teže. Kot tako živino je smatrati torej splošno najboljšo živino, ki se nahaja sedaj pri nas. Živina II. vrste b) je nekoliko lažja, vendar pa še vedno dobro rejena in res mesnata. Ostale kvalifikacije seveda ostanejo.

»Kranjska deželna poslovalnica za dobavo klavne živine v Ljubljani.«

Pomladansko gnojenje s kalijevimi umetnimi gnojili!

Ker se je naročanje 40% kalijeve soli v zadnjem času tako nakupičilo, da kalijevi rudokopi niso mogli več naročitvam ustrezati, so ti rudokopi izvršitev naročil na to umetno gnojilo v pričetku marca popolnoma ustavili.

Da se pa vendarle omogoči kmetovalcem gnojenje s kalijem, dajo imenovani rudokopi na razpolaganje tiste množine žveplenokislega kalija in žveplenokisle kalijeve magnezije, ki so še na razpolaganje in se morejo naročitve na ta umetna

gnojila takoj izvršiti, seveda v kolikor se dobijo vagoni na razpolaganje.

Razlika med 40% kalijevo soljo in žveplenokislom kalijem, oziroma žveplenokislom kalijevo magnezijo obstoji predvsem v množini kalija kot važne rastlinske hranilne snovi, ki se v njih nahaja. Kalijeve sol ima namreč v sebi 40 do 42% čistega kalija, dočim ga ima žveplenokislom kalij 48 do 51%, oziroma tudi 52 do 54% in žveplenokislom kalijevo magnezija pa 20 do 29%.

Namesto 100 kg 40% kalijeve soli je torej vzeti le 78 do 83 kg, oziroma 74 do 77 kg žveplenokislega kalija, ali 138 do 154 kg žveplenokislega kalijeve magnezije. Žveplenokislom kalij in istotako žveplenokislom kalijevo magnezija nimata v sebi prav nič škodljivih spojin, zato imata to veliko prednost, da se z njima sme gnojiti tik ob setvi, kar je pri današnjih razmerah zelo važno, ker dobe kmetovalci ta umetna kalijevo gnojila šele sedaj v roke. S temi kalijevimi gnojili se sme pognojiti tudi že ozelenele njive. Prav posebno so priporočena ta nova kalijevo gnojila za krompir, ker ne le močno pospešuje rodovitnost, ampak tudi store, da se pridela krompir, ki ima v sebi veliko redilnega škroba, kar je v sedanjem vojnem času največjega pomena.

Kdor torej ne more več dobiti 40% kalijeve soli, ta naj se posluži teh novih kalijevih umetnih gnojil in prav posebno žveplenokislega kalija, ki se ga nampram žveplenokislom kalijevi magneziji veliko manj porabi.

Končno opozorimo, da je tudi magnezija rastlinska hranilna snov, na katero doslej pri nas v Avstriji in v Nemčiji nismo nič mislili, češ da jo je v vsaki zemlji dovolj, a holandski in danski kmetovalci pa tudi gnojenju z magnezijo pripisujejo znaten učinek, zato tamkaj že dolgo rabijo za gnojenje žveplenokislom kalijevo magnezijo.

Naša družba ima sedaj v zalogi od kalijevih umetnih gnojil edinole žveplenokislom kalij in žveplenokislom kalijevo magnezijo.

Vpeljava novih rastlin.

Soja in rižna loboda.

V zadnjem času je bilo čitati po domačih listih, da je soja (japonski fižol) za naše kraje izrednega pomena, da naj bi jo kmetje kar najbolj gojili, da jo ponekod na Dolenjskem pridelujejo in da je najtopleje priporočati, da se ta fižol razširi.

Vse to pa brez zadostne podlage in brez izkušenj!

O soji se je že veliko pisalo. Nazadnje — namreč lansko leto — je spisal o njej celo brošuro neki Maurice Fürstenberg pod naslovom „Vpeljava soje — preobrat ljudske prehrane“. Povedal ni nič novega in se skliceval najbolj na to, da je tako tečna, da ima nad 34% beljakovin in nad 18% tolščobe.

Kar se tiče te čudežne rastline, so se delali z njo poskusi že okoli l. 1870., torej pred dobrimi 40 leti po znanem veččaku prof. Haberlandtu v Avstriji in v istem času tudi po drugih državah Evrope. Ti poskusi se niso po naših in severnih krajih obnesli in zato se je opustila misel na vpeljavanje te rastline.

Soja je namreč občutljiva rastlina, ki potrebuje veliko toplote, da dozori. Doma je namreč na Japonskem, Kitajskem in Mandžuriji. Ona potrebuje za svoj popolni razvoj zanesljivo vinsko podnebje. Pri nas bi uspevala le v Vipavski dolini. Sam sem jo pa

videl pridelovati na istrskem otoku Krka, kjer je med turščico rasla kakor pri nas fižol, pa še tukaj ni enakoverno zorila.

Za naše kraje je nadaljne pridelovanje našega fižola velikovečjega pomena kakor kaki malouspešni novi poskusi s sojo.

Druga čudežna rastlina, ki se nam v zadnjem času ponuja, je pa takoimenovana rižna loboda ali peruanski riž, peruanska loboda itd. Tudi ta rastlina se hvali kot najboljši nadomestek za riž, odkar nam je tega zmanjkalo.

Seveda nima tudi ta rastlina nobene prihodnosti za nas in spada sedaj kakortudi zanaprej le bolj med posebnosti botaničnih (rastlinskih) vrtov. Močno se trudi za razširjenje te rastline uredništvo lista „Mein Sonntagsblatt“ v Neutitscheimu na Moravskem, ki ponuja 1 kg semena za ceno 160 K!

Rižna loboda je res loboda, ki zraste pa tako visoko, kakor naša turščica in nastavi zgoraj seme, ki je drobnejše kakor proso, ki se pa nakuha kakor kaša. Ta kaša je sicer grenkljastega okusa, diši pa Peruancem v Ameriki prav dobro, ker jim manjka boljše hrane.

Z našim prosom se pa v njeni vrednosti ne da primerjati, kakor povzamem iz vsega popisa in zato bi bilo škoda za čas, da bi ga trčili s to novo čudežno rastlino. Sploh pa lahko Boga zahvalimo, da imamo po naših krajih tako bogato število kmetijskih rastlin, ki nas vsestransko zadovoljujejo s svojimi dobrimi pridelki. Kar nam je danes nujno želeto, niso nove rastline dvomljive vrednosti, ampak edinole to, da bi se nam posrečilo obdelati naše polje s temi dobrimi sadeži, ki smo jih dosedaj imeli.

Rohrmann.

Zatiranje trsne plesnobe z natrijevim tiosulfatom ali salojidinom.

Zaradi vojnega položaja primanjkuje žvepla za zatiranje trsne plesnobe ali oidija. Ta bolezen v naših južnih deželah, zlasti v zadnjih letih, jako opasno nastopa in se je torej bati, da nam letos zopet uniči velik del pridelka. Zato je potrebno, da se poprimemo izkušenih nadomestnih sredstev proti trsni plesnobi.

Tako sredstvo je predvsem natrijev tiosulfat ali salojidin.

Podpisani sem si tekom zadnjih let prizadeval to sredstvo preizkusiti in zato o njegovi vrednosti lahko poročam.

Natrijev tiosulfat je umazano-bela sol, ki se v vodi hitro topi; fotografi jo poznajo pod imenom fiksirna sol, barvarji pa kot antiklor.

To sredstvo je proti plesnobi priporočal prvi že pred kakimi 15 leti dr. H. Kaserer, bivši profesor višje vinarske šole v Klosterneuburgu, sedaj profesor na dunajski tehniki, in sicer zlasti zato, ker to sredstvo omogočuje skupno zatiranje peronospor in oidija.

Podpisani sem že takrat to sredstvo preskušal, prišel pa nisem do pravega zaključka, ker je v teh letih pri nas plesnoba le malo nastopala.

Pozneje se je na tiosulfat pozabilo, osobito ker se je v bakrenem ali galičnem žveplu dobilo izvrstno sredstvo proti plesnobi in peronospori.

Do tega, da sem natrijev tiosulfat vnovič preskušil, me je privedla izkušnja, da je v hladnem in vlažnem poletju 1915 žveplo proti oidiju slabo učinkovalo. Zato je bilo treba dobiti nadomestilo, ki bi lahko tudi v hladnem in oblačnem vremenu plesnobo uničilo.

Kot tako sredstvo se je natrijev tiosulfat izvrstno obnesel zlasti pri poskušnji v vinogradu grmske deželne kmetijske šole na Trški gori l. 1916.

Tam se je za poskušnjo škropilo z njim oddelek, zasajen s portugalko, katera sorta je proti plesnobi jako občutljiva.

Kjer se je škropilo trte z natrijevim tiosulfatom, tam je ostalo grozdje zdravo, kjer pa se je samo žveplalo, bilo je od plesnobe močno napadeno.

Na podlagi teh izkušenj sem nazor dr. Kasererja, da tiosulfat proti plesnobi dobro učinkuje, lahko potrdil in priporočal vinogradnikom, da se tega sredstva letos splošno poprimejo.

Kranjska kmetijska družba si je na to priporočilo nabavila dva vagona tega sredstva že v prošli jeseni. C. kr. kmetijsko ministrstvo je pa vsled mojega poročila pokupilo ves tiosulfat v Avstriji, zlasti s tem namenom, da se ga ne polaste špekulanti-dražitelji; odaja ga potom kmetijskih organizacij.

Da se sredstvo obvaruje pred ponarejanjem, se mu je dalo ime „saloidin“ (beri: salojidin).

Salojidin se rabi na ta način, da se ga pri vsakem škropljenju pridene $\frac{1}{2}$ kilograma na sto litrov galične škropilne tekočine, ki jo rabimo zoper palež ali peronosporo.

Pri tem moramo ravnati natančno po sledečem navodilu:

Najprej si pripravimo škropilno zmes proti peronospori, bodisi samo iz galice in apna (bordósko zmes), ali iz galice, galuna in apna (Martinijevo zmes), ali pa iz galice, žveplenokisle gline, oziroma bodolitata in apna (vojno zmes).

Pri tem moramo pa vzeti toliko apna, da v pripravljeno zmes pomočen bel fenolftalejinov popir močno pordeči.

Šele potem smemo pridejati tiosulfata ali salojidina, in sicer $\frac{1}{2}$ kg na sto litrov zmesi. Pridene se ga sicer tudi lahko več ($\frac{1}{4}$ do 1 kg), a potrebno to ni.

Salojidin se strese v kak košek, ki se drži nad posodo s škropilno zmesjo in se nanj zmes s pomočjo korca ali šeflje naliva. Tako se sol hitro raztopi. Potem se vso zmes dobro premeša in še enkrat s fenolftalejinovim popirjem preskusi. Če popir vsaj nekoliko pordeči, se gre lahko škropiti.

Kdor bi naredil narobe in bi primešal škropilni zmesi salojidin pred apnom, ta bi vse pokvaril. Salojidin se namreč v kisli galični raztopini razkroji in potem ne učinkuje.

Treba je torej natančno delati, kajti za salojidinom se tekočini brez škode apna ne sme več pridejati, kislina pa, kakor znano, trte opali.

S tako pripravljeno tekočino je treba trte vsaj trikrat na leto dobro poškopiti.

Samoobsebi umevno je, da je treba zlasti grozdje temeljito poškopiti, sicer ne moremo pričakovati pravega uspeha.

Posebno je pri drugem in tretjem škropljenju na to dobro paziti, ker je takrat grozdje že med list skrito.

Najbolje naredimo, da poškopimo trte najprej kot navadno, potem pa gremo še enkrat skoz vinograd in škropimo samo po grozdju.

Pri tem nam posebno dobro služi priprava (hipna zatvornica), ki omogočuje, da z enim prstom (palcem) škropilno cev lahko odpiramo in zapiramo. Take škropilne nastavke se lahko dobi pri izdelovalcu škropilnice „Avstrija“, F. Nechvile na Dunaju.

Ako imamo tak nastavek, škropilnico samo dobro napumpamo, nakar imamo eno roko prosto, s katero lahko listje razgrnemo, da pridemo do grozdja.

Tako grozdje ne poškopimo lahko samo temeljito, temveč tudi škropilni curek lahko vsak hip poljubno ustavimo in ne potratimo nepotrebnem škropilne zmesi. Poraba natrijevega tiosulfata omogočuje skupno zatiranje peronospore (paleža) in oidija (plesnobe), ker se škropi proti obema hkrati. Tiosulfat ima pa pred žveplom tudi še to prednost, da učinkuje tudi v hladnem in oblačnem vremenu, česar pri žveplu ni.

Kdor ima še žveplo na razpolaganje, temu svetujem, naj ga porabi pri prvem žveplanju, ki naj se vrši takoj, ko se dobro pokaže trtni zarod. Pozneje pa naj vsaj trikrat trte poškopiti in pri tem vselej škropilni zmesi primeša salojidina.

Za oral vinograda se potrebuje pri trikratnem škropljenju kakih 8 kg salojidina.

Vinarski nadzornik B. Skalický.

O rabi fenolftalejinovega reagenčnega popirja pri napravi trsnega škropiva!

Če hočeš vedeti kako topla je voda, pomočiš prst vanjo in občutek ti pove ali je voda mrzla, hladna, mlačna ali vroča. Znanstveno se govori, da čutnice prsta „reagirajo“ na toplino vode. V tem slučaju je prst nekako sicer ne posebno zanesljivo reagenčno sredstvo „za določitev vodne topline“.

V kemiji se moramo mnogokrat posluževati kakih reagenčnih sredstev, če naj naglo kako reč določimo, n. pr. s kako rastlinsko barvo modro (višnjevo) po-barvan popir, pomočen v kako tekočino, ki ima katerikoli kislino v sebi, izgubi višnjevo barvo in postane rdeč. S takim popirjem torej lahko naglo doženemo, če je v kaki tekočini kaj kisline. Modri popir reagira na kislino, zato se imenuje „reagenčni popir“.

Škropivo za trte izdelujemo iz vode, v kateri raztopimo modro galico, t. j. žveplenokisli baker in apno. Apno je v škropivu glede učinka pravzaprav nepotrebno, a če bi ga nič ne dali v škropivo, bi se v njem nahajalo nekaj proste žveplene kisline, ki je trsnemu listju škodljiva, ker ga opali. Apno se spoji (zveže) s prosto žvepleno kislino, zato ga pridevamo škropivu in govorimo, da apno kislino zamori. Drugače nepotrebne apna moramo toliko škropivu dodati, da se vsa prosta žveplena kislina zamori. Koliko apna je v to svrhu potrebno? Približno enako toliko kakor modre galice. Ker se pa poslužujemo ugašenega apna, ki ni vedno enake sestave, zato ni tako lahko zadeti prave množine apna, ki se mora primešati. Če se pa poslužujemo reagenčnega popirja, pa ni težko dognati pravo množino apna. Dokler v škropivu pomočen reagenčni popir reagira na kislino, je znamenje, da smo primešali premalo apna. Dodevamo torej škropivu še naprej v majhnih množinah apno, in kadar reagenčni popir nič več z izpremembo barve ne kaže kisline, pa ima škropivo zamorjeno žvepleno kislino.

Prav izvrsten pripomoček pri napravi pravega škropiva trt proti peronospori je fenolftalejinov reagenčni popir.

Ne dovolj zamorjena žveplena kislina dela škropivo kislino, in torej škodljivo, ravno prav z apnom zamorjena kislina ga dela nevtralnega in prevelikodatek apna dela škropivo lugasto, kar pa ni škodljivo.

V škropivu, ki ni več kislino, ampak že lugasto, pomočen bel fenolftalejinov popir postane lepo rdeč. To je torej znamenje, da škro-

pivo ni več kisló in da ž njim lahko brez nevarnosti za trte škropimo. Če pa ostane pomočen popir bel, treba je dodati še apna.

Fenolftalejinov reagenčni popir se lahko prav poceni doma naredi, a v sedanjem vojnem času ni lahko dobiti potrebnih sirovin, zato zaenkrat ta popis opustimo.

Vsak razumen vinogradnik bo izdeloval neškodljivo škropivo od modre galice in apna in se zato mora posluževati reagenčnega popirja; v tem slučaju je fenolftalejinov popir najbolj priporočljiv, ker zelo občutno reagira in se hranjen na suhem drži več let.

Fenolftalejinov reagenčni popir se v svrhu rabe nareže v centimeter široke trakove in se potem s kratko odtrganimi kosci teh trakov poskuša, če je škropivo še kisló, torej škodljivo, ali če je z zadostnim dodatkom apna postalo že lugasto, t. j., da ta popir postane pomočen v škropivo lepo rdeče barve in da škropivo ni več škodljivo.

C. kr. kmetijska družba ima v zalogi fenolftalejinov reagenčni popir v posameznih listih, ki so 45 cm dolgi in 22 cm široki. Za navadnega vinogradnika na leto en tak list zadostuje. Posamezne liste pošilja kmetijska družba v zavitku kot vzorec brez vrednosti naročnikom za 1 K, ki jo je naprej poslati. Najbolje pa je, če podružnice, zadruga, županstva, razdeljevalnice modre galice itd. skupaj naroče za vinogradnike po več listov, ki jih jim potem družba znatno ceneje pošlje, vinogradniki nimajo z naročevanjem nikakih sitnosti, prihranijo denar za poštnino in dobijo vrhutega ta reagenčni popir še po nižji ceni v roke.

VOJNE NAREDBE.

Svobodna prodaja zelenjadi in sadja na debelo prekupcem je prepovedana.

Tozadevno je izšla naredba urada za ljudsko prehrano z dne 22. marca t. l., drž. zak. št. 27.,

ki urejuje promet z zelenjado in s sadjem.

Naredba slove:

§ 1. Za ureditev prometa z zelenjado, s sadjem in zelenjadnim semenom se poslužuje urad za ljudsko prehrano »Od c. kr. urada za ljudsko prehrano avtorizirane poslovalnice za preskrbo z zelenjado in s sadjem, občekoristne družbe z o. z.«, ki ima svoj sedež na Dunaju I., Kohlmarkt 1. Ta poslovalnica se kratko imenuje tudi »Poslovalnica za zelenjad in sadje«. (Nemški naslov je: »Vom k. k. Amte für Volksernährung autorisierte Gemüse- und Obstversorgungsstelle, gemeinnützige Gesellschaft m. b. H.« in Wien I., Kohlmarkt 1), (Gemüse-Obst-Stelle).

§ 2. Poslovalnica za zelenjad in sadje sklepa sama pogodbe za dobavo zelenjadi in sadja ali posreduje tako sklepanje pogodb med pridelovalci in velikimi porabniki (občinami, aprovizačnimi poslovalnicami, konzumnimi zavodi, vojnimi kuhinjami itd.).

Ona objavi, katere vrste in pod kakšnimi od urada za ljudsko prehrano odobrenimi pogoji (kakovost, cena, čas dobave itd.) kupi zelenjad in sadje.

Kdor hoče prodati svojo zelenjad ali sadje pod pogoji, ki se bodo vsak čas objavljali, more to naznaniti poslovalnici za zelenjad in sadje.

Poslovalnica za zelenjad in sadje ima pripravljene množine, če se je prijava zvršila v določeno objavljenem roku, prevzeti po takrat veljavnih določilih.

§ 3. Pogodeb na dobavo takih vrst zelenjadi in sadja, ki so objavljene v zmislu § 2., ne smejo sklepati veliki porabniki brez odobrenja urada za ljudsko prehrano in so te pogodbe sploh le tedaj veljavne, če so izpolnjeni v § 2. navedeni pogoji.

Vse pogodbe na dobavo objavljenih vrst zelenjadi in sadja, ki so bile sklenjene preden je ta naredba prišla v veljavo, dalje tiste pogodbe na dobavo, ki niso od velikih porabnikov, ali, ki so v protislovju z objavljenimi pogoji, mora odobriti urad za ljudsko prehrano, če naj postanejo pravoveljavne. Izjeme so v § 5. navedene.

Pogodbo je smatrati odobreno, če urad za ljudsko prehrano najdlje v osmih dneh po sprejemu naznanila v priporočenem pismu ni odobrenja odklonil.

§ 4. Dobavne pogodbe za objavljene vrste zelenjadi in sadja, ki ni treba, da so po prvem odstavku § 3. odobrene, se morajo najdlje v osmih dneh po zvršenem sklepu pogodbe naznaniti v priporočenem pismu poslovalnici za zelenjad in sadje ter je prepis pogodbe priložiti.

§ 5. Dobavne pogodbe na objavljene vrste zelenjadi in sadja, ki jih sklenejo mali trgovci, kateri oddajajo vso nakupljeno zelenjad in sadje porabnikom v svojem prodajališču, zaenkrat niso podvržene odobrenju urada za ljudsko prehrano, vendar more okrajno glavarstvo vsak čas izreči, da jih je tudi naznaniti in odobriti.

§ 6. Prestopke te naredbe kaznuje okrajno glavarstvo z denarno globo do 5000 K ali z zaporom do 6 mesecev, če ni dejanje podvrženo kaki strogejši kazni.

§ 7. Ta naredba stopi v veljavo 25. marca t. l.

Ukaz c. kr. deželnega predsednika na Kranjskem

z dne 1. aprila 1917, št. 10.384.

o določitvi odškodnine in cen za sirovo maslo in svinjsko mast.

Na podstavi § 7. ministrskega ukaza z dne 11. januarja 1917, drž. zak. št. 15., se z odobrenjem urada za prehranjevanje ljudstva določa naslednje:

§ 1.

Odškodnina za sirovo maslo in svinjsko mast, ki jo je po ministrskem ukazu z dne 11. januarja 1917, drž. zak. št. 15., oddajati v okviru dobavnih kontingentov, in cene, ki se ne smejo preseči, kadar pridelovalci prodajajo sirovo maslo in svinjsko mast izven dobavnega kontingenta, se določajo tako:

za navadno sirovo maslo za kuho za 1 kg . . . . . 8 K 60 v
za čajno sirovo maslo z 1 kg . . . . . 10 K 60 v
za svinjsko mast, sirovo, za 1 kg . . . . . 7 K — v
za svinjsko mast, scvrto, za 1 kg . . . . . 8 K — v

§ 2.

Prestopki tega ukaza se kaznujejo po določitih § 17. ministrskega ukaza z dne 11. januarja 1917, drž. zak. št. 15.

§ 3.

Ta ukaz dobi moč z dnem razglasitve.

C. kr. deželni predsednik:

Henrik grof Attens s. r.

Nove prevzemne cene za fižol letošnjega pridelka.

Glasom ministrske naredbe z dne 15. julija 1916, so bile določene naslednje prevzemne cene za 100 kg raznih stročnatih sadežev lanskega pridelka, in sicer

za grah ali lečo . . . . . K 55—
za vse vrste bobastih stročnic (razen odpadkov,
ki se porabijo za krmo) . . . . . „ 40—

C. kr. kmetijska družba je že lansko leto ostro ugovarjala proti tem cenam, ki so neprimerne in tudi niso v nikakem pravem razmerju med posameznimi stročnatimi sadeži. Krivično in strokovno nezmiselno je bilo ceniti grah za 15 K višje nego naš izvrstni fižol in še bolj krivično je bilo postaviti enoinisto ceno za fižol ter za drobni in debeli bob. Lanski družbeni ugovor se ni upošteval. V pričetku tega leta se je c. kr. kmetijska družba vnovič obrnila z obširno utemeljeno spomenico na c. kr. urad za ljudsko prehrano, s katero je prosila boljših in strokovno pravilnih prevzemnih cen za fižol za jed, kar je za Kranjsko silno važno. Družbeni zahtevi se je sedaj ustreglo in glasom dopisa c. kr. urada za ljudsko prehrano z dne 7. aprila t. l., št. 2690., bodo cene za fižol letošnjega pridelka izdatno višje. Odlok c. kr. urada za ljudsko prehrano na kmetijsko družbo slove:

»Naredba urada za ljudsko prehrano, ki bo izdana prihodnje dni, določa začasno prevzemne cene za nekatere stročnate sadeže letošnjega pridelka takole:

Za 100 kg graha za jed	K 80—
„ 100 „ fižola za jed	„ 80—
„ 100 „ leče	„ 120—
„ 100 „ drobnega boba	„ 60—

Prevzemne cene za vse druge stročnate sadeže se pozneje določijo.

Vprašanja in odgovori.

Na vsa kmetijsko-gospodarska vprašanja, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo »Kmetovalca«, se načelno odgovarja le v »Kmetovalcu«. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrste med »Vprašanja in odgovore«, na ostala vprašanja se pa odgovarja pisмено, če je priložena znamka za odgovor. Odgovarja se edinole na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom; brezimna vprašanja ali taka, ki so zaznamovana le z začetnimi črkami, se vržejo v koš. V »Kmetovalcu« se pri vprašanju nikdar ne natisne vprašalčev ime, ampak vedno le pričetne črke imena in kraja. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj 4 dni pred izdajo lista; na pozneje došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako kmetijsko-gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso kmetijsko-gospodarska, se ne odgovarja v »Kmetovalcu«, ampak le pisмено, če je pisnu priložena 1 K v znakah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu. Zadnje zlasti velja za pravne odgovore, ki seveda morejo biti le splošne vsebine, kajti uredništvo ne more poznati vseh, včasih zelo važnih okoliščin in zato za take odgovore ne prevzame nikakega jamstva.

Vprašanje 50. Ali se še dobi zastonj pravico do lova na živali, ki so kmetijstvu škodljive, katere so te, in ali sta tudi lisica in jazbec? (A. P. v Z.)

Odgovor: Taka pravica se sploh ni nikdar dobila, ne zastonj in ne proti plačilu. Do vse divjačine, izvemši do nevarnih zveri (volka in medveda), ima pravico le lastnik ali najemnik lovišča, ki seveda sme po dogovoru prepustiti kakemu drugemu lov na škodljive živali, torej tudi na jazbeca in lisico. Polh na Kranjskem ne spada med lovne živali in ga sme vsakdo na svojem loviti. Brez orožnega lista se puška ne sme nositi, istotako se ne sme na lov brez lovske karte in s puško se ne sme v tuje lovišče brez dovoljenja lastnika lovišča.

Vprašanje 51. 6 tednov stari telici se je na žili popka naredila trdina jajčne velikosti ter vprašam, če je to ozdravljivo in ali naj jo prodam mesarju, kajti telica je lepa in čvrsta in bi jo rad redil? (V. C. v G.)

Odgovor: Če se ob rojstvu teleta s popkom prav ne ravna, ter sveži popek prve dni po rojstvu pride v dotiko z nesnago na tleh, se tele skozi popek okuži po škodljivih glivah. Okužen popek naredi trdo oteklino, ki se jo mora pustiti hitro zgnojiti, n. pr. z gorkimi obkladki od lanene moke in ko je oteklina enkrat mehka, pa se mora prezati, da gnoj izteče. Odprto gnojno bulo je potem z izbrizgovanjem temeljito razkužiti. Če se tega ne naredi, se bula čez dlje časa samaodsebe zgnoji, toda odpre se

znotraj, gnoj izteče v trebušno votlino in se cela žival zastrupi. Tako zastrupljeno tele dobi najprej otekle člene na nogah, postane mrtvoudno in končno pogine. Meso tako zastrupljenega teleta ni užitno, če se tudi takoj zakolje, ko se prično kazati znaki zastrupljenja. Ker je pri Vaši telici bolezen že precej zastarana, zato Vam svetujemo poklicati živinozdravnika, ki Vam bo povedal, če je še ozdravljiva in kako, drugače pa teleta prodajte mesarju, dokler nima še zastrupljene krvi.

Vprašanje 52. Že obe zadnji leti imamo na našem turščičnem polju ogromno škodo, ki nam jo delajo vrane, lisice in jazbeci. Jaz sem na njive postavljaj strašila, ki pa niso nič izdala. Škodljivih živali se seveda ne sme streljati. Ali je kako sredstvo turščico obvarovati pred imenovanimi škodljivci? (J. P. v R.)

Odgovor: Lisica na turščici ne dela nikake škode, pač pa jazbec. Jazbeca res ne smete streljati, lahko ga pa lovite v pasti, toda ujetega morate oddati lastniku ali najemniku lovišča, če ga obdržite, je to lovska tatvina. Zorečo turščico pa boste obvarovali pred vranami, če storže poškoprote z raztopino od antiavita.

Vprašanje 53. Imam prav lep mlad gozd blizu vasi, ki se pa iz varstvenih ozirov ne sme posekati, ker je obrambni gozd. Kaj mi je storiti, če bi hotelo vojaštvo samolastno posekati ta obrambni gozd, kajti potem je velik del vasi v nevarnosti? (J. P. v R.)

Odgovor: Obrambni gozd sploh ne sme nihče posekati, oziroma se sme izvršiti kaka izprememba le po navodilih politične oblasti tako, kakor določi gozdarsko tehnično osebje. Mi Vam priporočimo, se takoj obrniti na okrajno glavarstvo s prošnjo, da ono vojaštvo opozori na predpise glede obrambnih gozdov in na posledice, če se ti predpisi ne upoštevajo.

Vprašanje 54. Ali imajo odpadki od premoga in koka iz kovačnice kaj redilne vrednosti v sebi in, ali so v kako svrhu porabni? (Š. S. v V.)

Odgovor: Pepel od premoga in koka nima v sebi nikakih rastlinskih hranilnih snovi in zato ni poraben za gnojenje. Pač se pa lahko ta pepel s pridom razsipa po težki ilovnati zemlji, ki jo naredi rahlejšo in gorkejšo. Drugače je pa ta pepel kvečjemu še poraben za posipanje potov, ker jih dela suha in zabranjuje rast plevela.

Vprašanje 55. V zadnji številki »Kmetovalca« so objavljene nove maksimalne cene za klavno živino, ki določajo za vole prve kakovosti ceno 3:50 K za kg žive teže. Pri zadnji oddaji je bil moj vol najlepši, a mi niso plačali niti 3 K za kg žive teže. Kam naj se obrnem za doplačilo, ker se mi je odvzeti vol prepoceni plačal? (F. S. v H.)

Odgovor: Če je bil Vaš vol pri ondotni oddaji klavne živine najlepši, zato nikakor še ne spada med vole prve kakovosti, kakršnih danes na Kranjskem sploh nimamo. Kakovost ni določena za vsak kraj oddaje posebej, ampak velja za celo državo. Morda je bil Vaš vol res lep, pa zato vendar še ni bil tak, da bi se ga smelo oceniti kot vola druge ali celo prve kakovosti, t. j. takega, ki je dobro spitan in zelo mesnat. Razlaga maksimalnih cen za klavno živino na podlagi ministrskega predpisa najdete v današnji številki »Kmetovalca« v spisu »Nove cene za govejo živino«. Glede Vaših nadaljnih opazk zastran vpliva deželnega odbora na prevzemne cene za živino Vam in vsem drugim tole pojasnimo: Nakupovanje klavne živine za vojaštvo in civilno prebivalstvo ima izključno v rokah »Kranjsko deželno mesto za dobavo klavne živine v Ljubljani«. Ta naslov se napačno razumeva, tudi ni pravilen, ker ni pravilno iz nemščine prestavljen. Beseda »mesto« ne pomeni »mesta«, t. j. večje skupine hiš, ki se imenujejo

mesto, ampak le urad, kjer se posluje. Tak kraj se v slovenskem jeziku imenuje »poslovalnica«. Torej bi bil pravilen naslov »Kranjska deželna poslovalnica za dobavo klavne živine v Ljubljani«, in tega naslova se tudi mi v našem listu sedaj dosledno poslužujemo. Izraz »Kranjska deželna itd.« pa le pomeni, da ta poslovalnica deluje v kranjski deželi in je zato z deželnim odborom ravnotako malo v zvezi, kakor c. kr. »deželna« vlada.

Vprašanje 56. Ali je upravičeno pri prevzemanju klavne živine za vojaštvo kaj odtegniti na živi teži, ki jo tehtnica pokaže in če ne, kam se je pritožiti? (F. S. v H.)

Odgovor: Klavno živino, ki jo nakupi deželna poslovalnica za dobavo klavne živine za vojaštvo in civilno prebivalstvo, pride vojaštvu in mesarjem šele nekaj dni po nakupu v roke, se takrat vnovič stehta in tako plača, kakor tehtnica pokaže. Vsak razsoden človek vé, da klavna živina med tem časom zelo veliko na živi teži izgubi, kar se mora upoštevati, če naj imenovana poslovalnica ne utрпи velike izgube. Maksimalne cene za klavno živino so postavljene na podlagi trgovskih navad, ki drugje veljajo. Prava trgovska navada pri trgovini s klavno živino je ta, da se živina tehta, ko je najmanj 12 ur stradala in ni bila nič napajana. Pri nas do tega ni mogoče priti, zato ima poslovalnica za nakup klavne živine pravico do 5 % od žive teže odtegniti v pokritje tiste izgube, ki se pri klavni živali pripeti do dneva oddaje vojaštvu ali mesarju.

Vprašanje 57. Imam 3 sinove pri vojakih ter sam nisem več zmožen svoje kmetije tako obdelati, da bi imel kaj prodati ali vojaščini oddati in bom kvečjemu pridelal za silo za dom. Lansko leto sem prosil oproščenja od vojakov za svojega osemnajstletnega sina, ki je črnovojnik in spoznan nesposobnega za službo z orožjem, a ta prošnja se je od deželne vlade odbila; na pritožbo na ministrstvo pa nisem dobil niti odgovora. Letos sem zopet za tega svojega sina vložil prošnjo za oproščenje od vojaščine in prosim nasveta, kaj mi je storiti, da bo prošnja hitro rešena, če naj se mi omogoči pomladanska dela pravočasno zvršiti? (I. K. v P.)

Odgovor: Vaša prošnja po veljavnih predpisih sploh ni mogla biti ugodno rešena, ker potrjenega vojaka se sploh ne more vojaške službe oprostiti, ampak se mu le za določen ali nedoločen čas dá dopust. Dopuste pa nima pravico izposlovati deželna vlada, ampak le vojaška oblast; prošnja je na pravo mesto vložiti; ministrstvo pa takih prošenj sploh ne reši. Če je vaš sin črnovojnik, ki ni sposoben za službo z orožjem, potem mu ne bo dobiti težko vsaj nekaj dopusta. Dopuste dobé glasom neke objave v uradnem dunajskem listu z dne 31. marca t. l. samostojni kmetovalci in gozdarji, tudi najemniki, vinogradniki ter njih najbližji sorodniki, kakor sinovi, zetje in bratje, nadalje kolarji, sodarji in kmetski kovači, ki svojo obrt zvršujejo na deželi v prid kmetijstva in gozdarstva. Tisti, ki hoče imeti dopust, mora zanj prositi sam le pri raportu, ker ima pravico dati dopust le poveljnik nadomestnega krdela, vojaškega zavoda itd. Prošnje s prilogami za dopuste ni vlagati in jih vojaške oblasti sploh ne rešijo. Dopust se dobi le tja, kjer ima dotičnik ali njegovi svoji posestve, oziroma obrat. Če je mogoče dopust dati, se dá najmanj za pet tednov, ki se za majhne kmetije lahko porazdeli na razne dobe kmetijskega dela. V slučaju možnosti se dopusti tudi večkrat dovolijo.

Kmetijske novice.

Deželno mesto za krmila. Potrebe po krmilih naraščajo, razpoložnih krmil je pa čimdalje manj. V zadnjem

času je vojna uprava na zahtevo armadnega poveljstva zasegla in odvezla večje množine otrobov in drugih krmil, tako da jih sedaj manjka in jih pri najboljši volji ni mogoče oddajati naročnikom, ki se od vseh strani oglašajo. Vsem naročnikom za otrobe, naj si bo potrebne za plemenske svinje in mlada praseta ali pa za molzno goved in delovno živino bodi povedano, da je treba potrpeti! Vse bi rado otrobe, pšenične, ržene in koruzne, pa jih ni mogoče dati, ker so zaloge pošle. Deželno mesto za krmila ima sedaj edino melasno krmo na razpolago, ki se lahko naroča in so bile občine na to krmilo opozorjene s posebno okrožnico, na kateri je vse potrebno povedano. Kakorhitro se pa dobe otrobi, se bodo zopet nakazali naročnikom po vrsti, kakor so dohajala naročila.

Družbene vesti.

* **Cesar Karol I. protektor in ud c. kr. avstrijske kmetijske družbe na Dunaju.** C. kr. avstrijski kmetijski družbi na Dunaju, kateri je priklopljena tudi naša kmetijska družba, je cesarjeva dvorna pisarna naznanila, da je Nj. Veličanstvo presvitli cesar uslišal njeno prošnjo ter je prevzel pokroviteljstvo nad družbo in je istočasno dovolil, da sme biti zapisan med družbenimi udi.

* **Semena nemške detelje** (lucerne) družba zaenkrat še nima v zalogi. Že nekaj mesecev sem skuša družba dobiti kaj tega semena z Ogrskega. Če pride družba do že plačanega blaga, objavi to udom v eni prihodnjih števil.

Domača detelja (*trifolium pratense*) jamčeno brezpredenično seme stane pri nadrobni prodaji . kg K 6:10
pri oddaji najmanj 20 kg . . . . . " " 5:70
pri oddaji najmanj 100 " . . . . . " " 5:55

Seme hmelske lucerne (*Medicago lupulina*) dveletna rumena detelja stane pri družbi 4 krone kg. To brezpredenično seme uspeva tudi v slabih, apnenih ali lehkkih zemljah in je posebno priporočljivo za primes k semenskim zmesem.

* **Gnojila za pomladno gnojenje.** Tomasove žindre, superfosfata in kalijevih gnojil dohaja družbi v tako pičlih množinah, da dosedanjam prijavam daleko ne more zadostiti. Novih naročb družba zato zaenkrat ne more več sprejemati.

* **Kalijeva gnojila.** Kalijev sindikat v Berlinu je z izvrševanjem naročb močno zaostal, in je z dopisom 1. marca vsem avstrijskim odjemalcem sporočil, da zaenkrat popolnoma prekine s sprejemanjem nadaljnih naročb glede 40 odstotne kalijeve soli. Udje naj zato tega gnojila ne naročajo, dokler na tem mestu o tem zopet kaj ne objavimo.

Žveplenokisli kalij z $\frac{48}{51}$ odstotki čistega kalija stane sto kg K 44— z vrečo vred.

Žveplenokisla kalijeva magnezija z $\frac{26}{39}$ odstotki čistega kalija stane sto kg K 29— z vrečo vred.

* **Za živinorejce** ima družba v zalogi požiralnikove cevi za odraslo goved in za teleta, ovce in koze po 14 K komad. Trokarji so po 8 K komad. Požiralnikove cevi in trokarji služijo v to, da se napenjanje govedi hitro in zanesljivo odstrani. — Napajalnike za teleta iz pocinjene pločevine oddaja družba po 15 K. — Mlečne cevi so po 80 h. — Gumijevi seski po 2 K 40 vin.

Klajno apno, 38—42 %, precipitirano (ne žgano) dobi družba zopet šele tekom aprila ali maja.

* **Diamalt** se dobi v pločevinastih ročkah po $4\frac{1}{2}$ kg, ki stanejo po 8 K, dobe se pa sedaj tudi manjše ročke po 1 kg, ki stanejo 2 K (brez poštnine). Opozorjamo na spis »Diamalt, dober pripomoček pri peki« v peti števil. »Kmetovalca« iz l. 1914.

* **Modra galica.** Povračila stroškov glede letošnje oddaje modre galice se pravkar vršijo. Kakor je bilo opetovano in že v prvotnih razglasih objavljeno, se ima galica vsepovsodi na Kranjskem letos oddajati vinogradnikom po 3 krome 50 vinarjev *kg* in družba povrne korporacijam, ki so hvalevredno prevzele razdelitev, vso železniško voznino in druge stroške. Korporacije, ki navzlic tozadavnim določbam galico niso po predpisani ceni oddajale vinogradnikom, ne dobe povračila, če se ne zavežejo dati vinogradnikom naknadno nazaj, kolikor so nad določeno ceno zahtevale. Rok za zahtevanje povračil stroškov poteče nepreklicno z 10. majem t. l.; na poznejše tozadavne vloge se družba ne bo mogla več ozirati. To naznanjamo p. n. podružnicam, županstvu itd. in jih prosimo, da pravočasno zahtevajo povračil, ker tudi za družbo poteče rok za tozadavne vloge do železniških ravnateljstev.

Posameznim naročnikom modre galice družba letos ne utegne pošiljati, temveč se mora vsak vinogradnik obrniti do one korporacije, ki v svojem okolišu galico razdeljuje. (Nadaljevanje Družb. vesti v inseratnem delu.)

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Provizorična tarifa o konjaških pristojbinah,

katera stopi do preklica v veljavo namesto pristojbin, ki so v § 23. postave za konjače za vojvodino Kranjsko z dne 5. oktobra 1860, št. 15.022., predpisane.

1. a) Za to, da se eno veliko žival (konja, goved) iz kože dene K 4.—
b) Za zagrebanje iste . . . . . " 4.—
c) Za raztelesenje, če isto zahteva stranka ali če se vrši uradno . . . . . " 4.—
2. Za predstoječa opravila, če se ta zvrše pri malih živalih (žrebetih, goveji živini pod 1 letom, ovcah, kozah, prasičih, psih), plačati je polovico pristojbin, ki so pod točko 1. navedene.
3. Raztega je plačati konjaču za prevoz mrhovine kot odškodnino (za tja in nazaj):
a) za pot do 5 km . . . . . K 4.—
b) za pot od 6 do 10 km . . . . . " 6.—
c) za pot od 11 do 15 km . . . . . " 8.—
d) za pot od 16 do 20 km . . . . . " 10.—
e) za pot od 21 do 30 km . . . . . " 12.—
f) za pot nad 30 km . . . . . " 14.—
4. V onih slučajih pa, če se zakopanje mrhovine zvrši na občinskem mrhovišču, če torej prevoz mrhovine na mrhovišče v konjačiji ni potreben ali iz veterinarsko-policijskih ozirov nedopusten, plačati je konjaču le polovico teh pristojbin za pot.
5. Koliko se zamore teh pristojbin s prepustitvijo mrhovine konjaču celotno ali deloma nadomestiti, prepusti se medsebojnemu sporazumu med konjačem in stranko.
6. Če se zaradi zatiranja pasje stekline vsled uradnega naročila vrši lov prostih, nezavarovanih psov, veljajo tele pristojbine:
a) za pokončanje vsakega psa, ki se ga vlovil ali ki se ga iz drugih vzrokov odda v pokončanje . . . . . K 1.—
b) dnevna za konjača . . . . . " 4.—
za konjaškega pomočnika . . . . . " 2.—
c) kot odškodnina za pot one pristojbine, ki so pod točko 3. določene.
7. Namesto, da se konjača po predstoječi tarifi odškoduje, je prepuščeno občinam, da se s konjačem za letno plačo dogovorijo.

Ljubljana, dne 27. marca 1917.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

Seja glavnega odbora dne 12. marca 1917.

(Dalje.)

Za nove ude so se priglasili in jih je glavni odbor sprejel gg.:
Dolmovič Ivan, posestnik v Malem Mraševem; Grošelj Marija, posestnica na Stojanskem vrhu; Grame Katarina, posestnica v Gor. Pirošici; Grame Josip, posestnik na Stojanskem vrhu; Grame Frančišek, posestnik v Gor. Pirošici; Gende Josip, posestnik v Žabjeku; Hribar Jakob, posestnik na Stojanskem vrhu; Hribar Ivan, posestnik v Vrhovski vasi; Herakovič Miloš, posestnik v Budinjaku; Juratovac Ivan, posestnik v Novem Selu; Juratovac Ivan, posestnik v Novem Selu; Juratovac Ana, posestnica v Novem Selu; Juratovac Ivan, posestnik v Novem Selu; Juršič Josip, posestnik v Prušnji vasi; Kuhar Frančišek, posestnik v Gor. Pirošici; Kodrič Ivan, posestnik v Gor. Pirošici; Kožar Terezija, posestnica v Pošteni vasi; Kvartnik Marija, posestnica v Pošteni vasi; Kočever Alojzij, posestnik v Starem gradu; Kuhar Ivan, posestnik na Stojanskem vrhu; Kvartnik Marija, posestnica v Pošteni vasi; Kuntarič Ivan, posestnik v Vel. Mraševem; Kerin Ivan, posestnik v Vel. Pudlogu; Kaver Josip, posestnik v Bušči vasi; Kodrič Josip, posestnik v Gradacu; Kodrič Ivan, posestnik v Brezjah; Kregulj Josip, posestnik v Gradnjah; Kuhar Martin, posestnik v Brezjah; Kordič Elija, posestnik v Danah, Kodrič Ivan, posestnik v Brezovcah; Kuhar Ivan, posestnik na Stojanskem vrhu; Kodrič Frančiška, posestnica na Vinem vrhu; Lipoglavšek Frančišek, posestnik v Gor. Pirošici; Martič Ivan, posestnik v Prušnji vasi; Marinkovič Nikolaj, posestnik v Osenjah; Martič Jelica, posestnica v Novem Selu; Mesnjak Neža, posestnica v Pošteni vasi; Nagy Karol, posestnik v Bušči vasi; Olovac Josip, posestnik v Brlogu; Oštir Mihael, posestnik v Bušči vasi; Oštir Frančiška, posestnica v Gor. Pirošici; Oštir Josip, posestnik v Bušči vasi; Prah Ana, posestnica v Brezovcah; Penič Martin, posestnik v Gor. Pirošici; Pišek Ivan, posestnik v Vel. Mraševem; Pinculič Ivan, posestnik v Planini; Pavlovič Valentin, posestnik v Bušči vasi; Pavlovič Josip, posestnik v Bušči vasi; Penič Antonija, posestnica v Dol. Pirošici; Pešec Terezija, posestnica na Vinem vrhu; Pavlovič Josip, posestnik v Bušči vasi; Pavlovič Martin, posestnik v Vel. Mraševem; Pavlovič Martin, posestnik v Bušči vasi; Prah Ana, pos. v Vrhovski vasi; Radovanič Ana, pos. v Starem gradu; Sintič Mihael, pos. v Planini; Stopar Ivan, pos. v Gradnjah; Stipič Peter, posestnik v Planini; Smukovič Marija, posestnica v Pošteni vasi; Smukovič Josip, posestnik v Bušči vasi; Sintič Ivan, posestnik v Vel. Mraševem; Strašek Frančišek, posestnik pri Sv. Križu; Štefanič Mihael, posestnik v Dobravi; Štefanič Terezija, posestnica v Gor. Pirošici; Štefanič Josip, posestnik na Stojanskem vrhu; Šimrak Pavel, posestnik v Tisovacu; Unetič Frančiška, posestnica v Bušči vasi; Unetič Martin, posestnik v Brezovcah; Ukovič Josip, posestnik v Gradnjah; Vidovič Nikolaj, posestnik v Osemjah; Zupanc Andrej, župnik pri Sv. Križu; Žarn Josip, posestnik pri Sv. Križu; Kobal Josip, posestnik v Erzeltu; Gec Andrej, posestnik v Erzeltu; Kobal Frančišek, posestnik v Erzeltu; Vidrih Viktor, posestnik v Erzeltu; Furlan Ivan, posestnik v Mančah; Janežič Josip, posestnik v Mančah; Jamšek Josip, posestnik v Ložah; Jamšek Marija, posestnica v Ložah; Majcen Jožefa, posestnica v Ložah; Natlačen Marija, posestnica v Mančah; Nussdorfer Ignacij, posestnik v Ložah; Sorta Andrej, posestnik v Mančah; Šček Alojzij, posestnik v Ložah; Stokelj Anton, posestnik v Mančah; Fabčič Alojzij, posestnik v Ložah; Benčina Ivana, posestnica v Ložah; Zdravje Mihael, posestnik v Zalogu; Potokar Jožefa, posestnica v Strelacu; Poljanec Ivan, posestnik v Šmarjeti; Bregant Anton, posestnik v Zalovčah; Grašič Frančišek, posestnik v Gotni vasi; Testen Frančišek, posestnik v Gotni vasi; Pelko Frančišek, posestnik v Dol. Toplicah; Zorc Ivan, posestnik v Gotni vasi; Koželj Ludvik, nadučitelj v Št. Petru.

(Dalje sledi.)

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

•Kmetovalec• izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 90 K, na 2/3 strani 60 K, na 1/3 strani 30 K, na 1/6 strani 15 K in na 1/12 strani 8 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta. Vsaka vrsta v „Malih naznanilih“ stane 30 h.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 7. V Ljubljani, 15. aprila 1917. Letnik XXXIV.

Mala naznanila.

Za vsako vrsto je naprej plačati 30 vinarjev v denarju ali znakmah, sicer se naznanila ne objavijo. Vsak ud c. kr. kmetijske družbe more na leto brezplačno prijaviti eno štirivrstno objavo, tičobo se gospodarskega prometa.
Upravištvo ne prevzame posredovanja.

Raznih vrec kupi vsako množino veletrgovina Anton Kolenc, Celje. 256

Sadna drevesca naprodaj: jabolka, hruške, češnje, češnje, orehi, divji kostanj in vseh vrst prtilkovci, še vsi po stari ceni. Naroči se pismeno ali ustmeno pri Jakob Pintar, sadjerejcu pri Sv. Tomažu pošta Škofjalo, Gorenjsko. 257

Sadno drevje večje številu, tri in štiri letno, prav lepo, večina dvakrat cepljeno dobrih vrst: **Jabolka**, tafelni. Izvr. Baumanova reneta, zlata reneta, štajer. mašanigar, — in več drugih vrst. **Hruške**, večina mošniče, tudi žlahne, hlapovka, napoleonovka in druge; 2000 **divjakov**, jabolčnih in hrušvih želi prodati za ceno po dogovoru Andrej Hafner, Dorlarje št. 14, p. Škofjalo. 26

Bencinmotorje kot najizvrstnejše delavce pri kmetiji, stojče ali ležeče (model od 2½ konj. sil naprej), dalje **miatlinice**, **gepelje**, **trierle**, **posenmalnike**, razne **tehtnice**, domače **milne**, **sesalke** za vodo ali gnojnico, **obračalne pluge** **transmisije** in lesena **jermenska kolesca** (Riemscheibe), **parilne kotle** itd. priporoča po zmerni ceni I. Božič, pošta Grafenstein, Koroško. 62

Barteljnovno klajno apno ima vedno v zalogi po najnižji ceni L. Fürsager v Radovljici. 39

Smrekovih sadik iz lastne in iz podružnične drevesnice bom letos oddal nekaj tisoč i. s. tri, štiri in petletnih in nekaj sto mecesnov — prve po 8, druge po 10 in tretje po 12 K 1000 komadov v drevesnici. Za zavijanje in vožno na kolodvor ali pošto v Postojno se računa 1 K za tisoč. Naročila sprejema Ivan Jurca st., Gorenje 5, p. Postojna. — Blago je jako lepo. 74.

Nalboljše domače seme korenja, pese, črne detelje, repe in solate kakor tudi seme natičnega fižola in graha razpošilja po zmernih cenah po povzetju Franc Oblak, Sv. Gregor, p. Ortnek, Dolensko. 81.

Več tisoč smrekovih sadik ima za oddati Grošelj Alojzij, posestnik v Dobji, p. Poljane nasd Škofjotoko. 83

Tudi letos kupuje R. Luckmann, prej J. Lenza nasl. v Ljubljani na Martinovi (Ahacljevi) cesti 10 po najvišjih cenah raznovrstna zelišča, suho cvetje (suhe rože), lipovo cvetje, korenine, lubje in semena. Kdor si hoče s pridnim nabiranjem zagotoviti dober zaslužek, naj zahteva pojasnila pri imenovanu tvrdki. 80

Oglas: Marelice, okolirane breskve i. s. Aleksander zgodnji, Belegarde, Triumph in rudeča Magdalena, jabolčnih prtilkovcev grmov, več vrst lepoticnega grmovja, več vrst šilovcev za vrt, jagodičasto sadje, ribesel in kosmičje prodaja Ivan Strasser, vrtnar, Dečno selo, pošta Artiče pri Brežicah na Savi, Štajersko. 85

Za izdelovanje cementne opeke za doposlopja sprejme takoj dva dobra delavca Jožef Arneitz, posestnik, Ledence, Koroško. 86

Kupim klana, meter dolga drva, oglje, loj, suho sadje, vino, postavljeno na želez. posajo: tudi doraščen bukov ali jelov gozd. Ponudbe na Al. Kobal, Postojna. 87

Lahek voz z lestvicami ali tudi brez lestvic, ki še ni preveč obrabljen, kupi Ignacij Muri, Jezersko, Koroško. (89)

Nov lepo izdelan čebeljnak prostoren za 84 panjev kranjske normalne mere, prodaja po nizki ceni Lovro Hafner, Preska 22, p. Medvode. 88

Kmetovalci! Denarni zavodi!

Gozdarske in gospodarske zadruge!

Berite! Lesotržci! **Berite!**

A. Šivic: (9)

„Poljudno navodilo za merjenje lesa“.

V omenjeni knjižici je poljudno popisano kako se izračuna telesnina debel posekanega in rastočega drevoja ter celih gozdov, kakor tudi obtesanega in razžaganega lesa. Pridejane so vse za tako računanje potrebne tabele. V knjižici se nahaja tudi popis in potrebne tabele za pravilno določanje oblik in razmerij lesu, ki se ima obtesati ali razžagati. Kmetovalec se pouči kako na podlagi tabel izračuna prirastek v gozdu. Dalje so pridejane tabele za določanje prostornine v ogljarskih kopah in kub. mera drv za kurjavo v prostorninakah metrih kakor tudi popis in potrebne tabele za primerjavo nove dolžinske, ploskovne in kubične mere s staro mero. Cena vezani knjiži proti predplačilu K 2-30, za ude c. kr. kmet. družbe K 2.—.

Največja slovenska hranilnica:
MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA
:: Ljubljana, Prešernova ulica št. 3. ::

je imela koncem l. 1916 vlog . **K 55,000.000.—**, hipotečnih in občinskih posojil „ **33,000.000.—**, rezervnega zaklada . . . . . „ **1,500.000.—**. Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje **po 4 0/0**

večje in nestalne vloge pa po dogovoru. Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo c. kr. deželne vlade. Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5%, izven Kranjsko pa proti 5 1/4%, obrestim in proti najmanj 1% oziroma 0,5% odplačevanju na dolg. V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno **Kreditno društvo.**

! Samo !
za **eno krono**

pošilja c. kr. kmet. družba kranjska :: ilustrirano knjižico

„Izrejevanje matic“ ::

ki je neobhodno potrebna vsakemu čebelarju. (16)

**C. kr. kmetijska družba je dala naslednja
gospodarska navodila posebej ponatisniti iz
'Kmetovalca' in jih oddaja po 10 h vsak komad.**

9a
Denar ali znamke je treba ob naročitvi naprej poslati.

1. Zakaj vino črni, kaj je temu vzrok in kako se odpomore.
2. Zakaj vino rjavi in kako se odpomore.
3. Razprodan.
4. Pravilna poraba umetnih gnojil v vinogradu.
5. Razprodan.
6. Rak na sadnem drevju.
7. Gnojenje vinogradov.
8. Razprodan.
9. Razprodan.
10. Izbira ameriških trtnih podlog.
11. Navodilo, kako je spravljati in razpošiljati namizno sadje.
12. Razprodano.
13. Vzroki neplodnosti pri govedih.
14. Kako se pravilno ravna z vinskimi posodo.
15. Razprodan.
16. Rastlina in njeno življenje.
17. Žveplo v kletarstvu.
18. Krmiljenje z oljnim tropinami.
19. Voluhar, kako živi ter s čim in kako se zatira.
20. Čiščenje in precejanje vina.
21. Bradavice pri domačih živalih.
22. Najnovejša izkušnja glede zatiranja peronospore.
23. Kisli črvicek.
24. Zeleno ali suho cepljenje trt.
25. Resna beseda vinogradnikom ob trgatvi.
26. Razprodan.
27. O bistvu alkoholnega vrenja (kipenja) in o rabi čistih drož pri pridelovanju vina.
28. Razprodan.
29. Vnetje vimena ali volčič na vimenu.
30. Razprodan.
31. Kaj je popek in kako se pravilno ravna s popkom novorojenih živali.
32. Zavrelka.
33. Kako uničujemo miši in podgane.
34. Trtna plesnoba.
35. Kako se napravi stanoviten sadjevec.
36. Nova naredba kranjske c. kr. deželne vlade glede zvrševanja rezarstva.
37. Razprodan.
38. Vinske napake, kako se jih je ogibati in kako se popravijo, kadar so nastale.
39. Mazanje trt z zeleno galico.
40. Zatiranje trtnih, sadnih in vrtnih škodljivcev.
41. Močno krmilo „riba moka“ kot pospeševalno sredstvo za rast in pitanje prašičev.
42. Kržljivost ali okrnjenost trt.
43. Dolžnost vzdrževanja ograj v obrambo kulturnih zemljišč pred škodo po živini, ki se pase.
44. Napenjanje govedih.
45. Kaj je presnavljanje v živalskem telesu?
46. Kaj so bradavice (gobe) in kako jih odpravimo?
47. Diamalt, dober pripomoček pri peki.
48. Kožni izpuščaji pri prašičih.
49. Bolezni na grozdju.
50. Izdelovanje mila za dom.
51. Zdravljenje kužnih bolezni s cepljenjem.
52. Sredstva proti trtni plesnobi.
53. Kteri način zelenega cepljenja trt je najbolj priporočljiv.

Kmetovalci!

V dosego **bogatih žetev** najboljše kakovosti je neobhodno potrebno gnojenje s **kalijem**, t. j.:

kajnitom ali 40% kalijevo soljo.

Kalijeva solna gnojila šele izkoriščajo dušičnate snovi in fosforovo kislino, ki se nahajajo v vsaki zemlji, kar je ob sedanjem pomanjkanju dušičnatih in fosforovokislih gnojil jako važno.

Kalijeva solna gnojila so edina umetna gnojila, ki so nam tudi med vojno v zadostni množini na razpolaganje.

Kar možno zgodnje obdelovanje je nujno priporočati.

Na joh je vzeti primerno 300 kg kajnita (jeseni ali zgodaj spomladi) ali 100 kg 40% kalijeve soli (za pomladno gnojenje).

Ta kalijeva gnojila dobavljajo vse kmetijske združbe in vsi trgovci z umetnimi gnojili po pogojih kalijevega sindikata.

Pojasnila in brošure o uporabi vseh umetnih gnojil daje zastoj zastopnik kalijevega sindikata

Franc Mulec v Gradcu

(Graz) Felix Dahnplatz 6.

Polne hranilnice rudar. št. 406.
Telefon št. 155.

Ustanovljena 1882.

Kmetska posojilnica

Ljubljanske okolice registr. zadruga z neomej. zavest. v LJUBLJANI

v lastnem združenem domu na Dunajski cesti št. 18.

Obrestuje hranilne vloge po **4 1/4 %** (2)

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za vložnike

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v zvezi s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne vloge in do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog **23,000.000 kron**

Stanje rezervnih zakladov: **1,000.000 kron.**

Zaloga
Korona-
in **Hero-**
škropilnic
pri c. kr. kme-
tjski družbi
v Ljubljani.

Trtne škropilnice

Korona, Mars, Hero, Leda, Danubia.

Stroj za beljenje in škropilnica za sadno drevje

KING

za beljenje z apnenim beležem, karbolinejem itd.

prodaja po najnižjih tvorniških cenah (10)

IG. HELLER, II/8, Schrotzbergstrasse 1.

Nadaljevanje „Družbenih vestí“:

* Za vinogradnike in vinske trgovce ima družba v zalogi sledeči dve kletarski potrebščini: 1. **Bernadotov vinomer** (vinsko tehtnico) za hitro določanje alkohola v vinu mrzlim potom. Cena temu vinomeru je 8 K ter je denar pri naročitvi naprej poslati. 2. **Eponit**, s katerim se vzame vinu vsak zoprni okus ali duh, bodisi po gnilobi, plesnivcu, po sodu, grenkobi itd. *Kg* eponita stane 6 K brez poštnine in zavoja. Množine eponita po 10 *dek* se pošilja za 70 vinarjev s poštnino in zavojem vred kakor vzorec brez vrednosti in je denar naprej poslati.

Škropilnic si letos c. kr. kmetijska družba vsled raznih težkoč ni mogla nabaviti. Nekatere tvornice so za stroje, ki so prirejene namesto z bakrom, z manjvrednimi nadomestnimi kovinami, zahtevale tako visoke cene, da si jih družba ni upala kupiti, posebno še, ker se en poskus glede porabnosti teh škropilnic ni obnesel. Ker torej družba ne more več prevzeti tozadavnega jamstva, zato naj se vinogradniki, ki si žele kupiti novo škropilnico, obrnejo naravnost do izdelovateljev. Družba pa je tekom zadnjih let oddala v deželi redno toliko bakrenih škropilnic, da je večina vinogradnikov sedaj dobro preskrbljena. Ponekod bo pač treba stroj popraviti ali kak del nadomestiti, kar se lahko zvrši bolje in z manjšimi stroški, kakor če se sedaj kupi novo škropilnico.

Kalijev hiper manganat, ki se ga vinogradniki letos zaradi pomanjkanja žvepla močno poslužujejo, stane pri c. kr. kmetijski družbi za ude 6 kron *kg*. Navodilo o porabi je podano v spisu »Bolezni na grozdju«, ki je udom proti plačilu 10 h na razpolaganje.

Žveplenokislo glino namesto galuna, kot primes galičnemu škropivu, ima kmetijska družba v zalogi, ter jo oddaja po 70 h kilogram. Galuna letos ni dobiti in kar

ga je, je silno drag. Galun je dvojnata sol, ki je sestavljena iz žveplenokislega kalija in žveplenokisle glinice. Ker pa učinkuje samo žveplenokisla glina, zato se je te posluževati in ni treba izdajati denarja za dragi galun. Pono vimo pa, da žveplenokisla glina ne zatira peronospor, ampak le pomaga, da se škropivo od modre galice bolj trdno prime trsnega listja, vsled česar ga dež tako hitro ne izpere, zato dlje časa učinkuje, se izhaja z manjšimi množinami modre galice, ter se tako prihrani veliko denarja. Polovico modre galice se mora nadomestiti s petkrat cenejšo žvepleno glino. Dobi se v sodih po 250 do 300 *kg*.

Melior, novo sredstvo proti peronospori na trtah in proti drugim glivičnim in živalskim škodljivcem na vseh rastlinah, stane *kg* za ude 3 K 40 vinarjev. (Glej spis »Melior« v »Kmetovalcu« št. 11. z dne 15. junija 1915.)

Salojidin (natrijev tiosulfat) proti grozdnim plesnobi namesto žveplove moke, ki je letos ne bo dobiti, stane K 1'20 *kg*. Glede rabe natrijevega tiosulfata opozarjamo na spis »Sredstva proti plesnobi« v prvi številki »Kmetovalca«.

Prekupčevalcem družba te potrebščine ne oddaja, temveč izključno naravnost svojim udom, v kolikor jih sami potrebujejo in ki s priskrbovanjem kmetijskih potrebščin drugim kmetovalcem ne delajo prav nikakega dobička.

* Vsak dan dohaja družbi toliko povpraševanj in naročb glede raznih stvari, ki jih ona nima v zalogi, da ob sedanjem pomanjkanju pisarniškega osebja nikakor ne utegne posamezno odgovoriti. Največkrat povpraševalci tudi niti niso udje c. kr. kmetijske družbe. Zato naznanjamo s tem enkrat za vselej, da sme družba po pravilih oddajati le udom in da naj udje naročijo in vprašajo le za tiste kmetijske potrebščine, ki jih v »Družbenih vesteh« objavimo, ker drugih nimamo.

Vinometre »Bernadot« — Asbestov bombaž in prašek — Eponit — Francosko želatino — Lipovo oglje — Marmornat prašek — Modro galice — Natrijev bisulfit — Ribji mehur — Špansko zemljo — Tanin — Žveple v prahu — Limonovo kislino — Vinsko kislino — Sodo bicarbono — Strupske proste barve itd. ima v zalogi po najnižji ceni (6)

Drogerija ANTON RANC
Ljubljana, Židovska ulica 1.

Jajca za valenje

od dveh priznanih najboljših plemen sedajosti in najvišje odlikovanih vzgojnih rodov.

Črne rdečerožnate Minerka potomci petelina zmagovalca »Viktor«, ki je bil za 9000 K importiran iz Amerike. (Kokoši so stale po 1200 K). Jako tepe živali, zelo pridne jajčarice. Jajca za valenje po K 1'40 komad.

Jastreški Plymouth-Rocks

lep v obliki in znakih, ameriški import, najboljša mesnata žival in najpridnejša zimska jajčarica. Jajca za valenje po K 1'40. Jajca belih pekinških rac po K 1'40. Jamstvo za svežost in 100% oplojenost.

Perutninarski zavod

Frančišek Vodička, Smržice na Moravskem. (16)

Tako izredno dobrodejna, bolečine tolažeča, poživljajoča vdrgnjenja s Fellerjevim rastlinskim esenčnim z fluidom zn.

Flu-Fluid

nas delajo odporne proti vlagi, prepihu ter

proti prehlajenju

in odstranijo bolečine. Predvojnne cene: 12 steklenic franco 6 kron, 24 steklenic franko 10 K 60 h. Lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elzatrž št. 287 (Hrvaško). (71 b)

Čez 100.000 zahvalnih pisem in zdravniških priporočil.

Občni zbor Zadružne centrale v Ljubljani

registrovane zadruge z omejo zavezo
se vrši

dne 30. aprila 1917.

ob 10. dopoldne

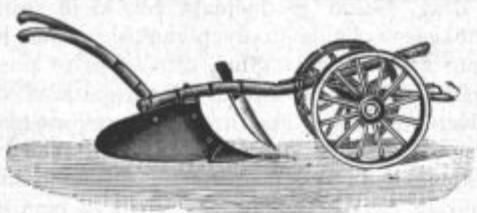
v prostorih c. kr. kmetijske
družbe kranjske v Ljubljani,

Turjaški trg št. 3.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Izprememba pravil.
3. Volitev načelstva.
4. Slučajnosti.

Načelstvo.

Navadne pluge

z patentirano plužno glavo, fino izdelane.

Obračalne pluge

ki orjejo na levo ali desno, za hribovite kraje.

Univerzalne jeklene pluge

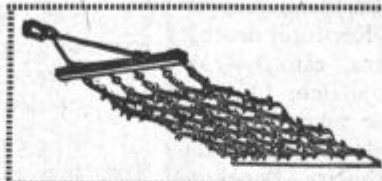
za globočine od 9—40 cm.

Jeklene vinogradske pluge

z enokolatimi plužnami.

Travniške brane

več vrst priporočata

Schneider & Verovšek

trgovina z železino in zaloga strojev

Ljubljana, (5)

Dunajska cesta števil. 16.

VABILO

na

redni občni zbor

Mlekarske zadruga v Trnovem,

registrov. zadruga z neomej. zavezo,
ki se bode vršil

v nedeljo, dne 22. aprila 1917

ob 4. uri popoldne

v prostorih mlekarnice v Trnovem

s sledečim sporedom:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Odobrenje računskega zaključka za leto 1916.
5. Poročilo o reviziji „Zveze“.
6. Volitev načelstva. (23)
7. Volitev nadzorstva.
8. Slučajnosti.

Letni in končni račun, predloge, ki se bodo v njih stavili občnemu zboru in poročilo nadzornišva so od dne 14. aprila naprej razpoloženi in jih zadrugiški lahko pregledajo vsak dan ob nradnih urah v zadrugiški pisarni.

Trnovo, dne 8. aprila 1917.

Načelstvo.

Kot oskrbnik

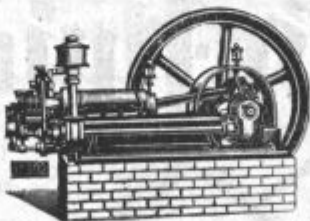
(majar)

želi vstopiti pri kakem večjem posestvu trezen in zanesljiv mož, izurjen v kmetijstvu, zmožen računstva in vešč obeh deželnih jezikov v govoru in pisavi. Kot samec z nekoliko premoženjem bi se tudi priženil k priletni kmečki vdovi s primernim posestvom v kakem večjem kraju.

Prijave pod „Trezni 105“ na upravništvo „Kmetovalca“ v Ljubljani. (24)

Gospodarska zveza v Ljubljani

Dunajska cesta — Bavarski dvor. (3)

Velika zaloga vsakovrstnih poljedeljskih strojev iz najslovitejših avstrijskih tovarn.

Zastopstvo za parne kotle znanih tvornic „WELSLIA“.

Ljudska posojilnica

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, v lastnem domu, Miklošičeva cesta št. 6, nasproti hotela „Union“ za frančiškansko cerkvijo

sprejema hranilne vloge vsak delavnik dopoldne od 8. do 1. ure in jih obrestuje po (7)

Vloge v »Ljudski posojilnici« so popolnoma varno naložene, ker posojilnica daje denar na varna posestva na deželi in v mestih.

4 | 4 | 0

Rezervni zakladi znašajo okroglo kron 800.000.—. Stanje hranilnih vlog je bilo koncem leta 1915 23 milijonov kron.

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje zavod sam za svoje vložnike, tako da dobe le-ti od vsakih 100 kron čistih 4 krome 25 vinarjev na leto.

»Ljudska posojilnica« sprejema vloge tudi po pošti in daje za njih vplačilo na razpolago pošne položnice. Sprejema tudi vloge na tekoči račun ter daje svojim zadrugišnikom posojila proti vknjižbi z amortizacijo ali brez nje na osebni kredit proti poroštvu ali zastavi vrednostnih papirjev. — Menjice se eskomptujejo najbolje.